

GRUPLARIN GENEL OLUŞUMLARI, YAPILARI VE ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN GRUP İÇİ İLETİŞİM SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Kaya AĞIN¹

ÖZ

İş hayatından toplumsal hayata kadar uzayan ve farklılaşan tüm organizasyonlarda gruplar önemli bir yer tutmaktadır. Bu gruplara bireyler kendi istekleriyle katılabilecekleri gibi zorunlu olarak da katılım sağlamaları söz konusu olmaktadır. Gruba üye olan her birey diğer grup üyeleriyle etkileşim halinde olur. Bu bağlamda grup içi iletişim ağının etkin ve verimli yapılması son derece önem arz etmektedir. Grup oluşumları birbirine benzer şekilde olsa da grup yapıları farklı özellikler göstermektedir. Motivasyon kaynaklarını ve ortak amaçlarını paylaşan bireyler arasında sürekli bir etkileşim meydana gelmekte ve etkileşimde buldukları süreçte hiyerarşik yapıdan ve belirlenmiş rollerden oluşan grup yapıları ortaya çıkmaktadır (Barlı, 2010:399). Gruplar, amaçları, üye sayıları, gruba katılım zorunluluğu ve yaşam süresi bakımında farklı özellikler taşırlar. Bununla birlikte gruplar, birincil ve ikincil, biçimsel ve biçimsel olmayan, üyelik ve özenme, resmî ve resmî olmayan gruplar biçiminde sınıflandırılır. Gruba üye bireylerin, grup içinde uymak zorunda oldukları 'norm' adı verilen kurallar vardır. Normların bir bölümü yazılı, bir bölümü ise sözlü tarzda oluşturulmuştur. Geliştirilen tüm normlar, gruba üye bireyler tarafından bilinir. Grupları düzenleyen bir fonksiyona sahip olan normlar, kısa sürede oluşabileceği gibi uzun zaman zarfında da meydana gelebilir. Çeşitli nedenlerle bireylerin, doğal ya da zorunlu olarak üyesi oldukları grupların oluşumu, yapısı, özellikleri gruplar açısından farklılık göstermektedir. Grubun oluşma nedeni, özellikleri, sınıflandırılması, grup içi iletişim ağları ve gruba üye bireylerin birbirleriyle etkileşimleri dinamik bir grup yapısı oluşturmada önemli hususlardır. Bu çalışmada grupların oluşumları, grup yapısı ve iletişimi yerli ve yabancı kaynaklı literatür taramasıyla incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Grup, Norm, İletişim, lider

Derleme Makalesi

Review Article

¹ Dr. Öğretim Üyesi
Erzincan Binali Yıldırım
Üniversitesi Meslek
Yüksekokulu, Erzincan, Türkiye

E-Posta
kagin@erzincan.edu.tr
ORCID
0000-0003-2783-5334

Başvuru Tarihi / Received

08.02.2022

Kabul Tarihi / Accepted

10.03.2022

INVESTIGATION OF INTERGROUP COMMUNICATION PROCESSES IN TERMS OF GENERAL FORMATION, STRUCTURE AND FEATURES OF GROUPS

ABSTRACT

Groups have an important place in all organizations that extend and differentiate from business life to social life in general. Individuals can participate in these groups voluntarily or they are required to participate in these groups. Every individual who is a member of the group interacts with other group members. In this context, effective and efficient structuring of the intra-group communication network is extremely important. Although group formations are similar to each other, group structures show different characteristics. A continuous interaction occurs between individuals who share their motivational sources and common goals, and in the process of interaction, group structures consisting of hierarchical structure and determined roles emerge (Barlı, 2010:399). Groups have different characteristics in terms of purpose, number of members, obligation to join the group and life span. However, groups are classified into primary and secondary, formal and informal, membership and motivation, formal and informal groups. There are rules called 'norms' that the members of the group have to comply with within the group. Some of the norms are written and some are formal. All developed norms are known to the members of the group. Norms, which have a function that regulates groups, can be created in a short time or in a long time. For various reasons, the formation, structure and characteristics of the groups to which individuals are naturally or necessarily members differ in terms of groups. The reason for the formation of the group, its characteristics, classification, intra-group communication networks and the interaction of the members of the group with each other are important issues in creating a dynamic group structure. In this study, the formation of groups, group structure and communication will be examined by scanning domestic and foreign literature.

Keywords: Group, Norm, Communication, Leader.

GİRİŞ

Gruplar kişilerin sosyal hayatlarının şekillenmesinde rol oynayan önemli yapılardır. İnsan sosyal bir grup olan aile içinde dünyaya gelir, zaman geçtikçe farklı gruplar içinde yer alır. İnsanın sosyalleşmesi, sosyokültürel çevresiyle yakından ilişkilidir; sürekli değişen, yaşam boyu süren bir süreçtir. İnsan bu süreçte sosyal rolleri ve davranış kalıplarını öğrenir. İş hayatına başlamasıyla birlikte birey, arkadaşlık ve sosyal gruplar ve çeşitli sivil toplum kuruluşları içerisinde de etkinlik göstermeyi zaman ayırır. Bu bağlamda, bireyin üyesi olduğu grupların karakteristik özellikleri, gruptaki konumları, grup içi ilişkileri, bireyin sosyokültürel yaşamına olan etkilerini artıracak veya farklılaştıracaktır.

Gruplarda liderliğin, grubun başarısında olduğu gibi, başarısızlığında da önemli bir rolü vardır. Lider, grubun oluşumunda ve faaliyetlerinde uyguladığı politikalar liderlik yaklaşımıyla uyum içerisinde olmalıdır (Zencirkıran ve Keser, 2018). Lider, grup içi etkileşim ve verimliliği sağlar, grubun amacını gerçekleştirir. Grup içi çatışmayı yönetmede en önemli aktördür. Lider, grup üyeleriyle bilgi ve deneyimlerini paylaşır, yaratıcılıklarını destekler. Çatışmayı yönetme bilgi ve becerisi olan lider, grubunu başarıya götürür, grup çatışmasının çözümünde öncelikle mevcut sorunların kaynağını tespit eder, üyeleriyle sorunları çözer, alternatif çözüm yolları ortaya koyar (Genç ve Demirdöğen,1995: 35-40).

1. Grupların Oluşumları, Yapıları, Özellikleri ve İşleyiş Süreçleri

Ortak değerler içerisinde, doğal olarak ya da ortak bir amaç ve etkinlik için bir araya gelen bireyler topluluğu olarak ifade edilen grup, yapısı ve işleyişi bakımından diğer gruplardan farklılıklar gösterir (Hargie ve Dickson, 2004:401). İş hayatından sosyal hayata kadar uzanan tüm krum ve kuruluşlarda gruplar önemli bir yere sahiptir. Bir gruba katılan birey, gruptaki diğer üyelerle göreceli etkileşim içerisinde olur. Gruptaki ilişkiler, yüz yüze veya çeşitli iletişim araçlarıyla yapılabilmektedir. Grup iletişimi, grup yapısına özgü olup, grubun normlarını ve ilişkilerini düzenler. Grup üyeleri, grup içerisinde birbirleriyle psikolojik ‘bağlılık ve biz’ duygularını kazanır. Gruplar, üyeleri, amaçları ve işlevleri yönüyle farklılık gösterir (Homans, 1971:125).

Sosyal yaşamda yer alan en önemli gruplar:

- Aile: İnsanın ilk dâhil olduğu grup.
- Arkadaşlık: İnsanın sevinçlerini, üzüntülerini, heyecanlarını paylaştığı grup.
- İş grupları: Formel grupların en önemli olanlarından. Bir işi veya görevi yerine getirme grubudur. Örnek olarak proje grupları gösterilebilir.
- Eğitim grupları: Kişisel gelişime katkı sağlayan gruplar.
- Laboratuvar/odak grupları: Herhangi bir araştırma için belirli bir süreliğine bir araya gelen ya da getirilen kişilerden oluşan gruplardır.

1.2. Grupların Oluşmasına Neden Olan Faktörler

Bireyler, belirli amaçlar doğrultusunda kültürel ve sembolik seviyelerde temsil edilen sistemler ve birliktelikler meydana getirir. Bu bağlamda ilişkiler, bireyin ve grupların içinde buldukları çevre koşullarına göre işlerlik kazanır (Parsons, 1966:5). Gruplar, ortak alanı paylaşan ve yüz yüze iletişim içinde olan bireylerden oluşabileceği gibi birbirini tanımayan bireylerden de oluşabilir. Grupların oluşmasına neden olan birçok etkenden söz edilebilir. Bu etkenler şöyle sıralanabilir:

- Dış etkenler: Toplumsal ve fiziksel çevreyi oluşturan faktörler grup oluşumuna neden olabilir. Bireylerin yaşam alanlarının doğası, kalabalıklığı, yapılaşma türü, mimari özellikleri fiziksel etkenler arasında sıralanabilir. Bireylerin içinde buldukları sosyal ortamın, grup oluşumu üzerinde farklı bir etkisi vardır. Sosyal ve kültürel ayrışmanın çok olduğu toplumlarda, sosyal seviyeleri farklı olan bireylerde ortak bir sınıf bilinci oluşur. Sosyal seviyeleri benzer bireyler kendi alt gruplarının durumlarını iyileştirmek için bir araya gelebilirler (Hortaçsu,1998: 83).

- Bireyin doğasından kaynaklanan etkenler: Grup içinde yaşayan bireylerin soylarını ve etnisitesini devam ettirme ihtimalleri daha fazladır. Grup içinde yaşayan kişi daha sağlıklıdır ve kendini daha güvende hisseder. Bireyler, toplumsal ve sosyal gerçekleri tespit edebilmek için de bir araya gelebilirler. Bireyler özellikle ilk kez karşılaşılan durumlarda referans bulma arayışına girerler (Zencirkıran, 2018: 60-70).

- Bireyin tek başına ulaşamayacağı amaçlar: Kişi, bazı durumlarda amacına tek başına ulaşamaz. Böyle durumlarda kişi kendisine fayda sağlayacak bilgi, beceri ve güce ihtiyaç duyar. Bu düşüncenin içinde olan birey, kararların çoğunluğun katılımıyla alınacağı gruplara dâhil olur.

- Kalabalık: Birbiriyle etkileşim ve psikolojik bağlılıkları olan, kendilerini grup üyesi olarak algılayan, ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen bireylerden oluşur. Belli bir yapı, etkileşim ağı ve grup bilinci grubun belirleyici ölçütleri olarak ele alındığında bu kalabalık grup olarak nitelendirilir.

1.3. Grupların Özellikleri ve Yapısal Olarak Sınıflandırılması

Bireyler, çok çeşitli nedenlerle gruplara dâhil olurlar. Temelde amaç, birtakım ihtiyaçların karşılanmasıdır. Kişiler yalnız kalmamak, kendini daha güçlü ve güvende hissetmek ve çözümün bir parçası olmak gibi nedenlerle gruba katılırlar. Gruba üye olmak aynı zamanda grubun bazı sorumluluklarını da beraberinde getirir. Bu bağlamda grup içinde üyelerin çeşitli rolleri ve görevleri vardır. Grup yapılarını açıklayabilmek için belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu nitelikler şu şekilde sıralanabilir:

- Grubu oluşturan kişi sayısı: Kişi sayısı grubun yapısını ve oluşumunu etkiler. Küçük gruplar, genelde bireylerin yüz yüze ve daha yoğun etkileşime girdikleri ve birbirlerini tanıdıkları yapılardır. Büyük gruplar ise etkileşim yoğunluğunun daha az olduğu ve iletişimin aracılı olduğu gruplardır.

- Grup üyeliğinin çeşidi: Kişiler, kendi isteklerine bağlı veya başkalarının isteği doğrultusunda çeşitli gruplara dâhil olurlar. Ayrıca bireyler belirli amaçları gerçekleştirmek veya sadece kendilerini iyi hissetmek için başka kişilerle grup oluşturmayı tercih edebilirler. Birey, kendi isteği ile dâhil olduğu gruptan istisnai durumlar hariç, ayrılmakta genelde özgürdür.

- Çeşitli amaçlarla oluşturulan grupların, mevcut gruplara katılımları: Yeni oluşturulan grupların başlangıçta belli bir yapısı ve normları yoktur. Grup yapısı ve normları zamanla meydana gelir. Bu nedenle yeni oluşan gruplar, mevcut gruplara dâhil olarak işleyiş ve norm gereksinimlerini aza indirerek işlerine daha fazla zaman ayırırlar.

- Grupların yaşam süresi: Kan bağı, etnisite, ırk oluşumuna dayalı gruplar varlıklarını ömür boyu sürdürebilirler. Bireyler, bu tür gruplardan kolayca ayrılamayacaklarını bilirler. Aile veya iş yerindeki gruplar uzun süreli grup olsa da varlıklarını ömür boyu sürdüremez. Grupların yaşam süresiyle ilişkili başka bir unsur da grup üyelerinin daha sık birlikte olmalarıdır. Bazı gruplarda bireyler yılda bir kez toplanırken, bazı gruplarda ise birliktelikler daha sık aralıklarla gerçekleşebilir.

- Bireylerin amaçları ve gereksinimleri: Gruplar, üye bireylerin amaçlarını, sosyal ve duygusal gereksinimlerini karşılayabilme yetenekleri açısından birbirinden farklı yapıda olabilirler. Bu farklılıklar, bir yönden kendini tanıma ve gerçekleştirme, sevgi ve duygusal bağlar olduğu gibi, diğer yönden çıkar birliği, iş, kâr amaçlı da olabilir (Hortaçsu, 1998: 79).

Kişilerin grup içindeki ilişkilerinin devamlılığının sağlanması grupların bazı özelliklere sahip olmasına bağlıdır. Kişilerin grup içindeki ilişkilerinin verimliliğini ve devamlılığını sağlamak için gerekli olan özellikler şöyle sıralanabilir:

- Görülebilirlik: Grup yapısı, grup üyeleri tarafından açıkça anlaşılmalıdır.
- Örgütlü olma: Gruptaki üyeleri gelişigüzel davranışlarda bulunamazlar.
- Rol: Grup üyeleri kendilerine tanınan rolleri gerçekleştirmelidirler.
- Etkileşim: Grup üyeleri birbirlerinden daima haberdar olmalıdır.
- Normlar: Grubun işleyişi ve grup üyelerinin davranışları üzerinde etkilerdir.
- Değerler: Gruba üye kişilerin ortak değerleri vardır.
- Amaçlar: Grubun işlevi ortak amaçlar doğrultusunda olabilir.
- Devamlılık: Sınırlı bir zaman için oluşturulabilir (Barlı, 2010:398).

1.3.1. Birincil ve İkincil Gruplar

Gruplar yapılarına, işlevlerine ve biçimlerine göre çeşitli farklılıklar gösterir. Bu kriterlere göre grupları incelemek, grup kavramının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur. Söz konusu kriterler kapsamında gruplar (Barlı, 2010; Üngör, 2011) şu şekilde sınıflandırılabilir:

Birincil grup: Grup üyelerinin ortak değerleri, uzun yıllara dayalı sadakat ve etkileşim üzerine kuruludur. Üyeler arasında dostluk, yardımlaşma, sevgi ve saygı bağları vardır. Resmi ilişkiler ve kurallar söz konusu değildir. İlişkiler hiyerarşiye bağlı olarak gerçekleşmez, daha samimi etkileşimler söz konusudur. Ben yerine biz düşüncesi hâkimdir. Grubun temel amacını bireylerin kendi amaçları belirler. Aile, akraba, çocukluk ve arkadaş grupları örnek olarak gösterilebilir (Özkalp: 1998; 296).

İkincil grup: Üyelerin, belli bir amacı gerçekleştirmek için bir arada olduğu, ortak amaçların devam ettiği sürece birlikteliğin de devam ettiği gruplardır. Grubun temel amacı örgütsel amaçlardır. Örgüt tarafından oluşturulup, uygulamaya konan normlar ve farklı kuralları vardır. Üyelerinin belirli bir zamanı grupta geçer. Dernek, sendika, partiler gibi gruplar örnek verilebilir (Özkalp: 1998; 297).

1.3.2. Biçimsel ve Biçimsel Olmayan Gruplar

Biçimsel grup: Belirli bir amaç ve görevi gerçekleştirmek için yasal olarak kurulan gruplardır. Üyelerin yetki ve sorumlulukları belirlenmiş gruplardır. Kurullar ve işletmeler, komiteler örnek olarak gösterilebilir (Kaynak: 1995; 167).

Biçimsel olmayan grup: Örgüt içinde kendiliğinden oluşan, örgüt politikalarına karşı çıkmak için bir araya gelen gruplardır. Cinsiyet, etnik temele dayalı gruplar ve taraftar grupları, baskı grupları, sosyal paylaşım ağlarında oluşan gruplar örnek olarak gösterilebilir. Çoğu kez üyeler doğal olarak bir araya gelir, doğal liderlik kendiliğinden oluşur (Zincirkıran, 2018; 54-60).

1.3.3. Özenme (Referans) ve Üyelik Grupları

Özenme (referans) grupları: Bireyin, davranışlarını belirlemede referans aldığı gruplardır. Referans gruplarına, birincil veya ikincil gruplar örnek olarak gösterilebilir. Özenme grupları olumlu veya olumsuz olarak ayrılabilir. Olumlu özenme grubu, kişinin gelecekte bağlı olmak istediği grup olarak ifade edilebilir. Olumsuz özenme grubu ise ait olmak istenmeyen gruplardır (Robbin ve Timothy, 2015; 290-295).

Üyelik grupları: Bireyin, mütemadiyen üyesi olduğu ve faaliyetlerini yürüttüğü gruplardır. Kişiler, aynı anda birden çok gruba üye olabilirler. Örneğin, kişi aynı zamandan bir ailenin ferdi, bir okulun öğrencisi veya bir kurumun iş göreni olabilir (Eren: 1984; 95).

1.3.4. Resmî ve Resmî Olmayan Gruplar

Resmî gruplar: Grup üyelerinin isteklerinin aksine geliştirilen normların belirleyici unsur olduğu gruplardır. Gruptaki ilişkiler planlı, sistematik ve kurallıdır. Belirli amaçları ve çalışma planı vardır. Grup güvenliği son derece önemlidir ve grup sınırlarının grubun dışına çıkmaması hedeflenir. Gruba üyelik ve gruptan ayrılmak bazı kurallara bağlıdır. Grup dinamiği fazlasıyla katı bir yapıdadır (Özkalp ve Kirel, 2016; 190-195).

Gayri resmî gruplar: Üyelerin bir araya gelmesinde herhangi bir zorunluluk yoktur. Üyelerin gruba katılmasında gönüllülük esastır; kişilerin motivasyonunu sağlayan bazı unsurlar vardır. Duygusal bağlılık kuvvetli olup, grupta birlik ruhu esastır. Üyeleri bir araya getiren katı kurallar bulunmaz. Grubun amacıgerçekleştiğinde grubun varlığıkendiliğinden sona erebilirler (Özkalp ve Kirel, 2016; 191-196).

1.4. Grup Normları ve Grup Normlarının Oluşumu

Sosyal yaşamda bireyler, kendilerine belirlenen görevleri yerine getirirler. Birey, bu çerçevede etkileşim halinde olur ve belirli bir pozisyonda faaliyetlerini yürütür (Berlo,1960: 140). Kişilerin ortak amaç ve güdülerle bir araya gelmelerinin sonucunda farklı türde gelenek ve kültürel değerler ortaya çıkar. Grup üyelerinin,

birbirleriyle etkileşimlerinde veya grup içinde uymak zorunda olduğu kurallar norm olarak tanımlanır. Normların bir bölümü yazılı, bir bölümü ise sözlü olabilir. Geliştirilen normların tümü gruptaki üyeler tarafından bilinir. Grup faaliyetlerini düzenleyen normlar, bir enstürüman olarak görülebilir.

Normlar, kalıplaşmış davranışlara ait düşüncedir ve bu düşünceler öğrenilmelidir (Mills, 1967: 74). Grup üyelerinin çoğu tarafından kabul edilen normlar, benimsenirse dinamik enstürümanlara dönüşür. Grup normlarına uymayan üyeler uyarılır ve normlara göre hareket etmesi istenir. Grup normlarının özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Barlı, 2010: 406):

- Normlar, grup üyelerin davranışlarını düzenleyen değerler bütünüdür.
- Normlar, grup üyelerinin çoğu tarafından önemi kabul edilen davranışlar için oluşturulmuştur.
  - Normlar, üyelerin duygu ve düşüncelerini ortadan kaldırmaz onları etkisi altına alır.
  - Normların geliştirilmesi için belli bir zaman gereklidir.
  - Grubun amacını ve başarısını sağlamada düzenleyici bir enstrümandır.
  - Normların bir kısmı tüm grup üyeleri tarafından kabul görmez. Bu gruba klik veya alt grup normları da denir (Töremen ve Ersözlü, 2010; 23-25).
  - Grup için önem arz eden davranışlarla ilgilidir.
  - Grup normları, üyelerin kişisel istek ve inançlarını temsil etmez. Grubun ortak inanç, tutum ve duygularını yansıtır (Genç, 2004; 250).

2. Grupların Oluşumu ve Grup İletişimin Önemi

Bireyler, çeşitli sebeplerle birbirleriyle etkileşim halinde olurlar. Bireyin her kişiyle iletişimi aynı seviyede ve aynı yoğunlukta gerçekleşemez. İlişkinin amacına bağlı olarak iletişimin doğası da farklılaşır. Grupların içinde faaliyet gösteren gruplar da kendi bünyesinde çeşitli iletişim türlerini barındırabilir. Ayrıca grupların yapılarını oluşturan bazı özellikler vardır. Bu özellikler: otorite, sosyo kültürel yapı, liderlik ve iletişim yapısı ve özellikleridir. Her grubun, kendini diğer gruplardan ayıran kendine özgü bir kişiliği vardır (Genç, 2004; 240-245).

Gruplarda üyelerin uyumunu sağlayan enstrümanlardan biri de iletişimidir. Bu iletişim genelde sözlü olarak gerçekleşir. İnsanın sosyal bir varlık olarak bir grup içinde varlığını sürdürmesinde, grup içi iletişim oldukça önemlidir. Grup içi iletişimi, grup yönetiminin en önemli aracıdır. Grubun karar verme, koordinasyon sağlama, motive etme ve denetim fonksiyonlarının uygulanmasında önemli bir rol oynar (Tutar, 2005; 143). Bir grubun meydana gelebilmesi için dört temel özelliğe sahip olması gerekmektedir (Gürüz ve Temel Eğinli, 2008: 61-62):

- Ortak algılama: Farklı bireylerin ortak algılarının olması önemlidir.
- Motivasyon: Gruptaki her bireyin kişisel motivasyonundan farklı gruba özgü ortak motivasyonun var olması gerekir.
- Belirli amaçlara ulaşmak: Grubun temel amacı, belirlenen hedefleri gerçekleştirmektir.
- Karşılıklı dayanışma ve bağlılık: Grupta çeşitli rolleri üstlenen bireyler, birbirleriyle etkileşimde bulunarak faaliyetlerini gerçekleştirirler. Bağlılık sağlandıkça grupta dayanışma artar ve istenmeyen davranışların önüne geçilir. Gruplarda iş bölümü, bireylere verilen roller ve statü önemli faktörlerdir. Kişinin sosyal koşullarda üstlendiği görev ve faaliyetlerin kabul görmesi, elde ettiği statü, beklentiler, performans ve diğer kişilerle olan iletişiminin etkisi alanındadır. Bireyler, yerleşmiş grup yapılarından oluşan, istikrarlı ve kuralları olan gruplara dâhil olurlar. Bu üyelik, bireyin faaliyetlerinde ve ilişkilerinde davranışlarını belirlemektedir (Şerif ve Şerif, 1996: 125).

Grupta yer alan her bireyin farklı amaçları olabilir. Bu nedenle grup, farklı işlevleri bir arada uygular. Kişilerin, gruplara üye olmalarındaki temel amaçlar genel olarak şöyle ifade edilebilir:

- Sosyal ilişkiler gerçekleştirmek.
- Kendini göstermek.
- Kendini tanımak.
- Eğitim sağlamak.
- İkna etmek.
- Sorun çözmek.
- Amaçları başarmak.
- Kültürel değerleri sürdürmek.
- Takım çalışmasını uygulamak.
- Enformasyon akışını kolay hale getirmek.
- Kararlar alm.
- Bilgi alışverişinde bulunmak.

2.1. Grup İçi Etkileşim

Grup, üyelerin birbiriyle belirli bir statü etkileşimleri içinde olan bireylerden oluşan ve grubun tamamını ilgilendiren önemli konularda kişilerin faaliyetlerini yapılandıran, kendine ait birtakım normları ve değerleri olan sosyal bir sistemdir. Grup normları, iletişimin ne ölçüde, nasıl ve nerede yürütüleceğine yön verir (Eren, 1989; 125-130). Grubun dinamik ve etkili olmasının en önemli unsuru kişilerden oluşmasıdır.

Grup, kendisini meydana getiren bireylerin toplamı olarak tanımlanabilir. Bazen kendisini ortaya koyan üyeler tarafından şekillenir, bazen de üyelerin davranış ve faaliyetlerini yönlendirir. Gruba üye her bireyin bir rolü ve değeri vardır. Ayrıca her üyenin birbiriyle farklı düzeyde iletişimi bulunur. Grup dinamiği, grup içi etkileşim ve iletişimle oluşur. (Barlı, 2010: 407). Grup içindeki roller ve statüler belirleyici olmakla beraber değişkendir. Bu nedenle grup içi etkileşimlerin sabit olduğu düşünülemez.

Grup üyeleri arasında kimi zaman çatışma olabilir, grup dengeleri bozulabilir. Bu gibi durumlarda gruplar, bu çatışmaların çözüm odaklı ve grubun işleyişine katkı sağlayacak şekilde giderilmesini sağlamalıdır. Gruplar da aynı canlı varlıklar gibi değişime açık ve dinamiktir. Grubun üyeleri arasındaki etkileşimlerin genel olarak olumlu veya olumsuz olması, gruptaki iletişim ağlarını zayıflatabilir veya güçlendirebilir. Grubun yapısı karmaşıktır. Gruplar, temelde tüm bireylerin amaç, istek ve arzularını yansıtır. Roller ve davranışlar bu isteklerin bir bölümünün öne çıkmasına neden olsa da asıl manâda grubun amacı kişisel amaçların dışında yer alır.

Kişi, grup içinde, yalnızken aldığı kararlardan farklı bir düşünce yapısında olur ve farklı faaliyetler gösterir. Grubun bireylere yaklaşımı üyelerin davranışlarını şekillendirir. Grup içinde yapılan tüm iletişim faaliyetleri için bir normdan ve kuraldan bahsetmek söz konusu değildir. Fakat sıkça tekrar edilen etkinlikler, genel davranış kalıplarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Grupta sosyalleşme yönünden ödül ve ceza sisteminin önemi büyüktür. Gruba yeni katılan üyeler için normları kabullenme sürecinde ödül ve ceza sistemi fonksiyonellik kazanır. Üyenin kendi kişilik özellikleri, beğenileri ve zevkleri kimi zaman grubun büyük kısmı tarafından kabul görmeyebilir. Kişilerin küçük gayri resmî gruplarda yer almalarını sağlayan ana etkenler şöyle sıralanabilir (Şerif ve Şerif, 1996: 151):

- Kişiler arası iletişimi sağlayan ortak güdüler.
- İletişimin, kişiler üzerindeki sosyal ve kültürel etkileri.
- Birlikteliği ve bütünleşmeyi gerekli kılan olaylar.
- Hiyerarşik yapıdan ve rollerden oluşan grup yapısının oluşması.
- Grup için önem arz eden etkinlikleri planlayan normların ve değerlerin standart hale getirilmesi.

İletişimi sağlayan ortak amaçlar, tek bireyin değil, bir araya gelen kişilerin tümünün istek ve ihtiyaçlarını oluşturur. Bu istek ve ihtiyaçlara, barınma, açlık, giyinme gibi ihtiyaçlar örnek verilebilir. Başlangıçtaki sebepler ne olursa olsun kişi, üyesi olduğu gruba ait olma isteği düşüncesinde olacaktır. Grup üyeliğinden duygusal haz almak daha anlamlı olacaktır. Bireyin, grup içinde bir değere sahip olduğunu hissetmesi, grubu benimsemesi bakımından motivasyonunu artırır. Grubun aidiyet duygusunun gelişmesi üyeler arasındaki dayanışma ve iş birliğini artırır. Kişilerin başlangıçtaki ifade biçimlerinde bireysellik azalarak yerini ‘biz’ anlayışına bırakır. Geçici etkikileşim ve iletişimin yaşandığı süreçlerde, iletişim yapısının gelişiminde bazı temel unsurlar önem kazanır. Bunlar (Şerif ve Şerif, 1996: 232):

- Yapılan işin doğası.
- Üyeler açısından işin önemi.
- Önceden var olan hiyerarşik ilişkiler.
- Üyelerin kişisel özellikleri.
- Kişilerin birbirleriyle ilgili düşünce ve gözlemleri.
- Bireylerin tercih ve beklentileri.

- Farklı bireylerin işe katılımları.

Grup içinde tüm üyelerin işe ilişkin düşünceleri, beklenti ve istekleri birbirine yakınsa etkileşim sürecinde genelde bir sorunla karşılaşılmaz. Grup içinde uyumun artması sağlanır. Bireyler arasındaki etkileşim kısa zamanda, mevcut hiyerarşik yapıda istikrarlı hale gelir. Etkinlikler ve faaliyetler sırasında gösterilen performansa bağlı olarak bazen istikrar bozulur, bireyler arasında ayrışma isteği meydana gelir.

Gruptaki iletişim yapısı, iletişim süreçlerini belirleyen etkidir. Rekabetin fazla olduğu gruplarla iş birliğinin sağlandığı gruplar arasında iletişim süreçleri farklılık gösterir. Rekabet ortamı, bilginin saklanması ve kişilerin birbirilerine olan güvenlerinin azalmasını beraberinde getirir. İş birliğinin ve uyumun fazla olduğu gruplarda ise etkileşim ve yardımlaşma düzeyi yüksektir. Grup içinde dayanışma ön plandadır. Problemlerin giderilmesinde iyi niyet yaklaşımı egemendir. Grup üyeleri arasındaki saldırgan tavırlar, bireylerin bir kısmı üzerinde savunmacı davranış özellikleri geliştirir. Bu yaklaşımlar şöyle açıklanabilir (Gül, 2012; Hassan ve Riaz, 2011; 23-41; Ulukuş, 2010):

Savunmacı İklim

- Stratejik olma
- Kontrol etme
- Değerlendirme
- Kayıtsızlık
- Üstünlük gösterme
- Kesinlik

Destekleyici İklim

- Tanımlama
- Soruna yönelme
- Eşitlik gösterme
- Empati kurma
- Bireysellik
- Esneklik

Destekleyici iklimin hâkim olduğu bir yapı, grup içi iletişim süreçlerinde tercih edilir. Yani, üyeler birbirine yardımcı, paylaşımcı ve uyumlu bir şekilde faaliyetlerini gerçekleştirmelidir.

2.2. Grup İçi İletişim Ağları

Grubun amacına ulaşmasının en önemli koşulu, grup içi iletişim süreçlerinin etkili bir biçimde geliştirilmesidir. Bireysel davranışlardan ziyade grubun birlikte

hareket etmesi, grubun ortak amaçlarının farkında olunması ve grubun istikrarın sağlanması etkin iletişim süreçlerinin geliştirilmesiyle mümkündür.

Grup içinde bireylerin bir arada olmaları, birbirleriyle fikir alışverişinde bulunmaları gibi süreçler, doğru ve etkin bir şekilde oluşturulan iletişim ağını gerektirir. Gruba üye bireyler ve hiyerarşik yapı içinde grup liderleri ile oluşturulacak etkileşimlerde grubun standartlaşmış iletişim yapısı belirleyicidir. Üyelerin grup içinde üstlendikleri rolleri ve görevleri, ilişki yapısını ve iletişim şekillerini belirler. Grup üyelerinin yetki ve sorumlulukları, gruptaki davranışlarını ve iletişim yapısını kullanım tarzını etkiler.

Gruba üye her bireyin görev ve yetkilerini bilmesi, karşı tarafla nasıl bir iletişim geliştirileceği hakkında bilgi verir. Grubun hedeflerine ulaşmasında sorumluluk ve güven duygusu bir arada bulunur (Baş ve Şirin, 2021: 366). Yalın ve net bir iletişim yapısının geliştirilmesi, gruba olan güvenin artmasını sağlar ve üyelerin birbirlerinin alanlarına müdahale etmesini önler. Bireylerin, grup içinde görev ve sorumluluklarını yerine getirmelerinde çeşitli faktörler önem arz eder. Bu faktörler (Gürüz ve Eğinli, 2008: 79):

- Hiyerarşik yapı,
- İletişimin merkezi,
- İletişimin gruba üye bireyler arasında yayılması.
- Doğrudan ve dolaylı bilgi paylaşımı olması,
- Gruba üye bir bireyden diğerine haberleşmenin aktarılış şekli,
- Hangi durumlarda enformasyon kanallarının açık hangi şartlarda kapalı olmasıdır.

Yukarıda belirtilen etkenlere bağlı olarak iletişim süreçleri grup içinde temelde altı iletişim ağı aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu iletişim ağları şöyle tanımlanabilir (Gürüz ve Eğinli, 2008: 73-75):

Merkezi iletişim ağı: Mesaj, merkezdeki bireyden diğerlerine iletilir. Yetkilerin tek elde toplandığı durumlarda bu iletişim ağı tercih edilmektedir. Bu nedenle iletişim şekli fazlasıyla otokratiktir. Mesajlar, bu iletişim ağında ‘salkım modeli’ olarak yönlendirilir. Bu iletişim modelinde enformasyonun doğruluk seviyesi yüksektir ve mesaj alıcıya daha kısa zamanda iletilir.

Daire iletişim ağı: Bu tarzda oluşturulan iletişim ağında, bireyler arasında mesajın aktarımı sıralı olarak gerçekleştirilir. Bu modelde üyeler arasında hiyerarşik üstünlük yoktur. Lider merkezdedir ve grup üyeleri çevresinde yer alır. Grup tatmini ve motivasyonu yüksektir. Bu iletişim modeli özellikle karmaşık problemlerin çözümünde daha etkilidir.

Zincir iletişim ağı: İletişim ağının bu türünde, üyelerin birbirlerine olan yakın davranışları önem arz etmektedir. Mesajın doğruluk seviyesinin azaldığı ve iletişimin azaldığı görülebilir. Bu iletişim modelinde bazı üyelerin dışlanması durumu yaşanabilir. Bu dışlanmalar, grup içindeki huzurun bozulmasına neden olabilir.

Tekerlek iletişim ağı: İletişim ağı merkezi yapıdadır. Merkezdeki birey, iletişim akışını kontrol eder. Bütün haberler merkezdeki kaynaktan çıkar ve tekerlek etrafındaki bireylere aynı zamanda aktarılır. Basit problemler kolayca çözülebilir. Veri aktarımı kolay ve hızlı şekilde gerçekleşir fakat bireyler arasında motivasyon ve tatmin sağlanması güç olabilir.

Y iletişim ağı: Zincir iletişim ağı ve tekerlek iletişim modelinin bazı niteliklerini bünyesinde barındırır. Y iletişim modelinde lider, merkezdedir; her çeşit veri ve bilgi, liderlerden grup üyelerine doğru iletilir. Otoriter bir yapıdır. Yetkilerin tek bireyde bulunması sebebiyle grupta çeşitli huzursuzluklar ortaya çıkabilir. Mesaj aktarım hızı yüksektir ve doğruluk oranı fazladır.

Bütün banallı iletişim ağı: Liderin bulunmadığı bir grup iletişim ağını ifade eder. Gruba üye kişiler tüm iletişim modellerini kullanarak iletişim gerçekleştirirler. Bu ağ aynı zamanda, serbest iletişim ağı olarak da tanımlanabilir. İletişim ağı içinde bulunan tüm üyelere mesajlar açıkça iletilir. Bu iletişim ağında mesaj aktarımı hızlı fakat mesajların doğruluk seviyesi düşüktür.

İletişim modelinin belirlenmesinde grup üye sayısı, grubun amacı, üyelerin yetki ve sorumlulukları, davranış şekilleri ve karar yapıları etkilidir. Bir grupta başarının elde edilmesi, öncelikle bireyler arasında iletişim ağının güvene dayalı olmasıyla sağlanır. Etkileşimin güçlülükle gerçekleşiyor ve üyeler birbirinden gereksiz durumlarda bilgi saklıyorsa aidiyet ve güven duygusu azalır. Böyle durumların yaşanmasında resmî iletişim ağları dışında gayri resmî iletişim ağları devreye girmektedir. Dedikodu,

gayri resmî iletişim kanallarının başında gelir. Dedikodu, iletişimin çarpıtılmasına, gruba üye kişiler arasında ilişkilerin bozulmasına neden olabilir. Özetle gayri resmi iletişim ağları grup içinde koasa neden olabilir.

2.3. Grup İçinde Üyelerin ve Liderin Rolü

Grupların temel yapısını, üyeler arasındaki etkileşimler, ortak değerler ve normlar oluşturur. Grup içerisinde üyelerin rolleri, grup içi enformasyonu etkiler. Grubun doğasına göre bireylerin hiyerarşik konumları başlangıçta aynı olsa da zamanla gruba katılımın farklılaşmasıyla değişime uğrar. Grubun kuruluşundan sonra bireyler arasında konum farklılıkları olduğunda bireyler, statülerine göre farklı davranışlarını sergilerler.

Grubun temelde iki işlevi vardır. Bunlardan ilki grubun iş ile olan işlevidir. Bu işlev, grubu amacına ulaştırmayı sağlar. İkincisi ise, grupta birlikteliği sağlamayı amaçlayan grubun duygusal-toplumsal işlevidir. Herkesin eşit düzeyde olduğu gruplarda üyeler, geliştirdikleri düşünceler ve sağladıkları çözüm önerileriyle grupta farklı konumlara ulaşırlar (Hortaçsu, 1998: 140).

Üyelerin farklı kişilikleri, grup içinde hangi konumda olacağını belirleyen kriterler arasında gösterilebilir. Kimi bireyler ön planda olmayı isterken, kimi bireyler ise arka planda kalmayı tercih edebilirler. Bireylerin iş ve sosyal etkileşimlere yaklaşımı, gruba çeşitli alanlarda fayda sağlamaktadır.

Kişinin gruba olan bağlılık duygusu, grup içi etkileşimi belirleyen faktörler arasındadır. Bireyin ilişkilerini yönlendiren bir başka husus da kendisini istekli ya da zorunlu hissetmesidir. Grubun oluşumuna ilişkin amaçlar ve beklentiler, bireyler arasındaki iletişimin doğasını tanımlar. Bu sebeple birçok çıkar ilişkisi ve yaptırımları ortaya çıkabilir. Grup içinde kişi, diğer üyeler sayesinde mevki sahibi olabilir veya grupta sevdiği birine fayda sağlayabilir. Bir başka üye sebebiyle konumunda olumsuz yönde bir değişiklik olan birey, sinirlenir, kin besler veya kızar. Sevmediği birinin konumu yükseldiğinde sevinmez ve rakibinin konumunun değişmesiyle endişeye kapılır (Hortaçsu, 1998: 150).

Grup üyelerinin yapılan işlere uygunluğu ve üyelerin konumları kadar, liderin nitelikleri de grupta verimin artması üzerinde etkilidir (Baş, 2022: 344). Liderin grup üyeleriyle olan ilişkileri ve onları yönlendirme tarzı, yapılan işi zorlaştıracığı gibi kolay olmasını da sağlayabilir. Bu bağlamda lider, grubun iletişimi ve üyelerin etkileşimi açısından

önemli bir etkidir. Bu sebeple liderin çeşitli nitelikleri ön plana çıkmaktadır. Bu nitelikler (Hortaçsu, 1998: 152-153) şöyle sıralabilir:

Demokratik Lider:

- Grup içi tartışmayı ve fikir alışverişini destekler.
- Herkesin katılımıyla grup kararlarının alınmasını sağlar.
- Grup içi etkileşimde özgürlük tanır.
- İş bölümünü, bireyin bilgi ve becerisine göre yapar.
- Grubun yöneticisi gibi değil, üyesi gibi davranır.
- Eleştirilerinde kişisel hareket etmez, dışa dönük bir yaklaşım sergiler.

Otoriter Lider:

- Tüm kararları kendisi alır.
- Yapılacak işi, direktif olarak iletir.
- Alt grupları ve iş bölümünü kendisi belirler.
- Grubun dışından biri gibi yaklaşım sergiler.
- Eleştirilerinde bireyleri hedef alan bir tavır üstlenir.

İlgisiz Lider:

- İş için gerekli malzemeleri sağlayarak grubu sertbest bırakır.
- Kendisine danışılmadıkça işle ilgilenmez.
- Hiçbir şekilde işe katılım sağlamaz.
- İşle alakalı çok az öneri sunar.

2.4. Grupların Birey ve Grup Performasına Etkileri

Sosyal etki, her durumda gerçekleşmez. Bu, kişinin bireysel yaklaşımına ve işin niteliğine göre değişkenlik gösterir. Kişilerin birbirlerini görerek iletişim halinde olmaları grup içi davranışlarına yön verir. Kişinin davranışlarının mühim bir bölümü bu deneyimlerden etkilenir. Kişi, üyesi olduğu grubun kendisine sağladığı olumlu ve

olumsuz etkenleri muhakeme eder. Bireyin gruba olan aidiyet duygusu, onun istek ve beklentilerinin karşılanıp karşılanmamasında önemli rol oynayabilir. Kişi, aynı zamanda üyesi olduğu grupla, katılması muhtemel olan grupları karşılaştırma davranışı sergiler (Kağıtçıbaşı, 1988; 67).

Kişinin tutum ve davranışlarının gelişmesi sürecinde tecrübesi, soruna yaklaşım şekli ve kişilik özellikleri etkili olmaktadır. Fakat insan sosyal bir varlıktır ve davranışlarının gelişiminde iletişimde olduğu kişilerin rolü önem arz etmektedir (Genç, 2004; 245-250). Ayrıca birey, tutum ve davranışlarına yön vermede çevrenin de etkisinde kalmaktadır. Karar alırken, kendisine sunulan tüm seçenekleri değerlendirir. Kişinin, grup içinde verimliliği değişkenlik gösterebilir. Bunun asıl sebebi grup içinde sağlanmış uyum ve meydana gelen çatışmalardır. Aynı zamanda kişi, bildiği bir işi yaparken başka birinin müdehalesine maruz kaldığında hata yapma ihtimali ortaya çıkabilir. Öğrenilen yeni bir iş ya da problem çözme sürecinde, birlikte hareket etmek ve kararlar almak olumlu veya olumsuz sonuçlar elde edilmesine yol açar. Kişi, yakın olduğu ve güven duyduğu bireylerle birlikteyken hata yapmaktan çekinmez. Fakat nasıl tepki vereceklerini tahmin edemediği, tanımadığı bireyler, kişinin çekinmesine neden olur ve normal şartlarda yapmayacağı yanlışları yapmasına yol açabilir. Bu yüzden topluluk önünde konuşma yapmak oldukça zordur ve bireyin heyecanlamasına sebep olur. Kişi, kendisini sürekli eleştiren, hoşlanmadığı bireyler arasında olmaktan memnun olmaz ve bu koşulda iş yapmak istemeyebilir. Bu durum kişinin iş tatminini, verimliliğini ve motivasyonunu düşürür. Bu bağlamda grupların, bireysel ve örgütsel performansında bazı olumlu etkileri bulunur. Bu etkiler (Barlı, 2010: 408) aşağıda sıralanmıştır:

Grupların bireysel performans üzerindeki etkileri

- Grup, bireyin örgüt ve çevresini öğrenmesine yardımcı olur.
- Bireyin kendi yaratıcılığının ortaya çıkarmasına katkı sağlar.
- Yeni yeteneklerin kazanılmasına imkân tanır.
- Bireysel anlamda ulaşılmaz zor ödüllerin kazanılmasının sağlar.
- Birey, sosyal kabul, takdir ve kendini önemli hissetmesi gibi ihtiyaçlarını karşılar.

Grupların örgütsel performans üzerindeki etkileri:

- Grup, bireysel olarak yapılamayacak olan görevlerin gerçekleştirilmesine imkân sağlar.
- Güç görevlerin üstesinden gelinebilecek kabiliyet ve yeterlilik kazandırır.
- Çeşitli fikirlerin görüşülüp tartışılmasını sağlayan bir karar verme sistemi oluşmasına katkı sağlar.
- Örgütsel norm ve politikalarda değişimi kolaylaştırır.
- Ortak değer ve inançları, gruba yeni katılan bireylere aktarılmasını sağlayarak grubun istikrarına katkıda bulunur.

2.5. Grup Liderinin Önemi

Grubun uyumlu bir şekilde faaliyetlerini yürütmesi, liderin grup içindeki görevlerinin başında gelir. Bu görevi üstlenen liderin, grup etkileşiminde başarılı olması ve bunu sürdürmesi gerekir. Lider, grup üyelerini yakından izlemelidir. Bu sayede ortaya çıkma ihtimali olan problemleri kolayca tahmin ederek çözüme ulaştırabilir. Birlikte çalıştığı veya ortak hedefler doğrultusunda bir araya gelen üyeleri kontrol ve koordine edebilmesi için liderin, grup üyelerini iyi tanınması ve üyelerin ilgi ve beklentilerini iyi analiz etmesi gerekir. Gruba üye kişilerin iş doyumunu sağlamaları, grubun etki ve iletişim yapısının fonksiyonerliğine bağlı olabilir. Grup liderinin, gelişim ve yaratıcılığını teşvik edici tutumu ve problem çözüm üretme çabası, üyelerin liderle daha samimi ilişki kurmalarını sağlayacaktır.

Lider, gruba kendini büyük bir tutkuyla adar. Lider, grup içi iletişimde ve karmaşık problemleri çözme konusunda yeteneklere sahiptir. Çevresine pozitif enerji veren bir kişilik yapısı vardır (Kaya,2002:17). Liderin, grup üyelerini belirlenen amaçlar doğrultusunda bir araya getirebilecek ve grubun amaçlarını gerçekleştirebilecek bilgi ve niteliklere sahip olması oldukça önemlidir (Eren, 2003: 525). Grup üyelerinin nitelikleri, itaatkâr veya baskın, sıcakkanlı veya soğuk, otoriter yaklaşıma uyum sağlayan veya reddeden, gibi niteliklere sahip olabilir (Gürüz ve Eğinli, 2008: 74). Liderin, üyelerin bu tarz özelliklerini dikkate alarak karar vermesi ve

uygulanması gerekir. Aksi hâlde grubun istikrarı sağlamaz ve grup birliği oluşturulamaz. Bu sebeple liderin alacağı kararlarda, liderin pozitif ve destekleyici yaklaşımda olması, liderin grupla iş birliğini ve dayanışmayı sağlayan ortamı geliştirmesi, kendinin ve çalışanların görev ve sorumlulukları net bir şekilde ifade etmesi, lider çalışanları sürekli gelişimini teşvik edecek tutumda olması gerekmektedir. Liderin oluşturacağı güven ortamında grup üyeleri kendilerini kolaylıkla ifade edebilecek ve çözüm önerilerini aktarabileceklerdir (Gürüz ve Eğinli, 2008: 75).

SONUÇ

Yirmibirinci yüzyılda iletişim alanında önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmeler toplumların yaşam tarzlarını köklü bir şekilde değişime zorlamaktadır. İletişim örgütlerin ve grupların sosyo kültürel dinamiklerini etkisi altına alan ve grup kültürünü tikel kültürlü bir yapıya dönüştüren önemli bir enstüramandır. Bu bağlamda grup içi iletişim ağlarının dinamik bir yapıda oluşturulması gerekmektedir. Bu dinamik yapı, ancak bireylerin, ait olduğu aileden başlayarak faaliyette bulunduğu tüm gruplarda, milli kültür ve değerleriyle örtüşen bir eğitim sisteminin oluşumuyla mümkün olabilir. Günümüzde yaşanan boşanma, kadına şiddet, işe yabancılaşma, iş-aile çatışması ve toplumsal çatışma gibi sorunların temelinde grup içi iletişimin önemi büyüktür (Lazar, 2001; Şahin ve Aral, 2012; Bektaş ve Erdem, 2015; Yücel vd. 2021). Bu bağlamda grup içi iletişim sağlayan etkenlerin toplumun tümünü kapsayacak şekilde bir eğitim sistemi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Grup, bir araya gelen ve birbiriyle etkileşim halinde olan birden fazla insan olarak ifade edilmektedir (Aksu, 1996: 315). Gruplara kişiler gönüllü bir şekilde katılabilecekleri gibi kendilerini zorunlu hissettikleri koşullarda da katılabilir. Burada ortak amaç, kişiler arasında iş birliği ve dayanışmayı artırmaktır (Kidwell ve Valentine, 2009:15).

Grup dinamiği, grup içerisinde olan güçlerin analiz edilmesi anlamına gelir (Dereli ve Cengiz, 2011: 37). Grup içi etkileşimde, bireylerin gruba aidiyet duygusunun gelişmesi, grup dayanışmasını da artırabilir. Grup içindeki etkileşimin yapısı, iletişim süreçlerini belirleyen faktördür (Gönüllü, 2001: 191). Her grup üyesinin birbirinin statü ve sınırlılıklarını bilmesi, karşısındaki kişiyle nasıl etkileşim ve iletişim kuracağı konusunda bilgi

sağlayabilir. Bir grubun başarıya ulaşmasında en önemli unsurlardan biri de üyeler arasında güven ortamının yoğun olduğu bir iletişim yapısının sağlanmasıyla mümkün olabilir (Eren, 1989: 86). Bu bağlamda kişinin gruba bağlılığı ve aidiyet duygusu, grup içi ilişkilerin nasıl olacağı hususunda önemli etken olabilir.

Kişi, tek başına riskleri kolayca göze alamayabilir. Fakat bir grubun risk üstlenme ihtimali daha fazla olabilir. Grubun bilgi seviyesine duyulan güven ve kararların tüm grup üyeleri tarafından alınması, riske girilmesi konusunda esneklik sağlayabilir. Fakat homojen ve sabit yapıda olan gruplar değişime kapalıdır. Burada önemli olan husus, grup liderinin üyeler tarafından benimsenmiş olması ve liderin ikna yeteneğidir.

Liderle grup üyeleri arasında etkileşim ve iletişim süreçleriyle pozitif yönde sürekli bir ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. Liderin, grup çatışmasının yönetiminde bir yönetim stili oluşturmalı ve tüm üyelerin bu etkileşim ve iletişim sürecine katılımını sağlamalıdır. Konuşma, nihayetinde bir iletişim biçimi olduğuna göre konuşan, dinleyen ve mesaj olmak üzere üç unsurdan oluşmaktadır. Mesaj, bir fikrin ve arzunun ifadesidir. Lider tüm üyelerin inançlarını, değerlerini, yargı ve kanaatlerini dikkate almak zorundadır. Lider bu bağlamda bir grupsal iletişim stili oluşturmalıdır. Mevcut olan grup içi çatışmaları yönetecek, gruplarda sadakat, paylaşım ve özveri niteliklerine sahip olan liderlere ihtiyaç vardır. Bu çalışmada grupların yapısı, grup liderliği ve grup iletişim süreçleri ile ilgili yerli ve yabancı literatür taraması geniş perspektifle araştırılmıştır.

Bu çalışmada grupların genel oluşumları, yapıları ve özellikleri açısından grup içi iletişim süreçleri ele alınmıştır. Araştırmada gruplara dâhil olan bireylerin sosyo kültürel yapısı, liderle grup arasındaki iletişim ve etkileşim, grup dinamiği, grupların oluşmasına neden olan faktörler, biçimsel ve biçimsel olmayan gruplar, grupların oluşumu ve bu oluşumda iletişimin önemi gibi birçok kavram ele alınmış ve açıklanmıştır. Bu bakımdan araştırmanın literatüre önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

AKSU, Mualla Bilgin, (1996). “İnsan İlişkilerinde Bir Boyut: Grup Davranışı”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 7(7), s.311-328.

- BARLI, Önder (2010). Davranış Bilimleri ve Örgütlerde Davranış, İstanbul: Aktif Yayınevi.
- BAŞ, Murat ve ŞİRİN, Sabri, (2021). “Zorunlu Vatandaşlık Davranışının Görev Becerikliliği Üzerine Etkisinde Örgütsel Muhalefetin Aracılık Rolü ve Örgütsel Güvenin Düzenleyici Rolü”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 22 (1), s.356-378.
- BAŞ, Murat, (2022). “Kamu Çalışanlarının Kapsayıcı Liderlik Algısı Üzerine Bir Araştırma”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1), s.343-354.
- BEKTAŞ, Meral ve ERDEM, Ramazan (2015). “Örgütlerde İnfomal İletişim süreci: Kavramsal Bir Çerçeve,” Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1), s. 125-139.
- BERLO, David K. (1960). The Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- DERELİ, Beliz ve CENGİZ, Dicle (2011). “İnsan Kaynakları Yönetiminde Grup, Grup Dinamiği Kavramları ve Grup Dinamiğinin Ölçülmesi Üzerine Uygulama Örneği”, Öneri Dergisi, 9(35), s. 35-43.
- EREN, Erol (1989). Yönetim Psikolojisi, İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları.
- EREN, Erol (2003). Yönetim ve Organizasyon, 6. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- GENÇ, Nurullah (2004). Yönetim ve Organizasyon – Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- GÖNÜLLÜ, Müzeyyen (2001). “Grup ve Grup Yapısı”, CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2(1), s. 191-201.
- GENÇ, Nurullah ve DEMİRDÖĞEN, Osman (1995). Yöneticilerin El Kitabı, Erzurum: Birey Yayıncılık.
- GÜL, Özkan (2012). Örgütsel İklim ve İletişim İklimi Arasındaki Etkileşim: OMU Vakfı İşletmelerinde Bir Araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

GÜNGÖR, Nazife (2011). İletişime Giriş, Ankara: Siyasal Kitapevi.

GÜRÜZ, Demet ve EĞİNLİ, Ayşe Temel (2008). İletişim Becerileri: Anlamak, Anlatmak, Anlaşmak, Ankara: Nobel Yayıncılık.

HARGIE, Owenand and DICKSON, David (2004). Skilled Interpersonal Communication: Research, Theory and Practice. London: Routledge.

HASSAN, Bushra; MAQSOOD, Aneala and RIAZ, Muhammad. N. (2011). Relationship Between Organizational Communication Climate And Interpersonal Conflict Management Styles. Pakistan: Journal of Psychology.

HOMANS, George C. (1971). İnsan Grubu. Çev: Oğuz Onaran, Baskın Oran ve Ünsal Oskay, Ankara: Sevinç Matbaası.

HORTAÇSU, Nuran (1998). Grup İçi ve Gruplar Arası Süreçler, Ankara: İmge Yayınevi.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, (1988), İnsan ve İnsanlar, İstanbul: Evrim Basım Yayın Dağıtım.

KAYA, Çetin (2002). Liderler: Liderliğe Giden Yollar, İstanbul: Beta Yayınları.

KAYNAK, Tuğray (1995). Organizasyonel Davranış ve Yönlendirilmesi, Alfa İstanbul: Basım Dağıtım.

KIDWELL, Roland E. and VALENTINE, Sean R. (2009). “Positive group context, work attitudes, and organizational misbehavior: The case of withholding job effort”, Journal of Business Ethics, 86(1), p. 15-28.

LAZAR, Judith (2001). İletişim Bilimi, (Çev. Cengiz Anık), Ankara: Vadi Yayınları.

MILLS, Theodere. M. (1967). The Sociology of Small Groups. New Jersey: Prentice-Hall.

ÖZKALP, Enver ve KIREL, Çiğdem (2016). Örgütsel Davranış, Bursa: Ekin Basım Yayın.

ÖZKALP, Enver (1998). Sosyolojiye Giriş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Vakfı Yayını.

- PARSONS, Talcott. (1966). *Societies: Evolutionary and Comparative Perspectives*. New Jersey: Prentice-Hall.
- ŞAHİN, Sultan ve ARAL, Neriman. (2012). "Aile içi iletişim", *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), s.55-66.
- ŞERİF, Muzaffer. ve ŞERİF, Carolyn. W. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş I. Çev: Mustafa Atakay ve Aysun Yavuz*. İstanbul: Sosyal Yayınları.
- TÖREMEN, Fatih ve ERSÖZLÜ, Alpay. (2010). *Eğitim Örgütlerinde Sosyal Sermaye ve Yönetimi*, İstanbul: İdeal Yayıncılık.
- TUTAR, Hasan ve YILMAZ, Kemal M. (2005). *Genel İletişim – Kavramlar ve Modeller*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ULUKUŞ, Kanuni Süleyman, (2010). "Örgütsel İletişim Örüntüsünün Kurum İçi İlişkilerdeki Önemi: Aksaray İl Emniyet Teşkilatında Uygulamalı Bir Çalışma (Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- YÜCEL, İlhami, ŞİRİN, Muhammed Sabri ve BAŞ, Murat, (2021). The Mediating Effect Of Work Engagement On The Relationship Between Work–Family Conflict And Turnover İntention And Moderated Mediating Role Of Supervisor Support During Global Pandemic. *International Journal Of Productivity And Performance Management*.
- ZENCİRKIRAN, Mehmet. (2021). *Örgütsel Davranış*, Bursa: Dora Basım-Yayın Dağıtım.
- ZENCİRKIRAN, Mehmet ve KESER, Aşkın (2018). *Örgütsel Davranış*, Bursa: Dora Basım-Yayın dağıtım.
- BAKAN, Ömer (2008). *Halkla İlişkiler Aracı Olarak İnternet*, (Editörler), Ahmet Kalender ve Mehmet Fidan. *Halkla İlişkiler*, Konya: Tablet Yayınları, s.373-389.
- GERAY, Haluk (2006). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

AĞIN, Kaya (2022). Grupların Genel Oluşumları, Yapıları ve Özellikleri Açısından Grup İçi İletişim Süreçlerinin İncelenmesi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (1), 494-518.

GÜLLÜPUNAR, Hasan (2010). Seçmen Tercihi Bakımından Aday İmajı: Konya 2009 Yerel Seçimleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

TARHAN, Ahmet (2006). "Turistik Tanıtma Sorununa Bir Çözüm Önerisi: Tanıtma Tekerleği", I. Uluslararası Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu, 47-57 Mayıs 2006, Konya.

Çalışma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.